

VOLTIJDS LOONTREKKEND DOOR HET LEVEN

Hoofdstuk 21

Seppe Van Gils

Kort samengevat

In dit hoofdstuk volgen we de loopbaan van de voltijds loontrekkenden uit het tweede kwartaal van 1998 op tot en met het derde kwartaal van 2000. Een grote meerderheid van hen blijft gedurende tien opeenvolgende kwartalen in ditzelfde arbeidsmarktstatuut. Verdere opsplitsingen naar geslacht, leeftijd, nationaliteit en gemiddeld dagloon van de voltijds loontrekkenden bevestigen dit beeld. De volledige periode als voltijds loontrekkende aan de slag blijven is een sterke indicatie van het homogeen karakter van de loopbanen in België. Enkel bij jongeren, personen met een nationaliteit van buiten de Europese Unie en loontrekkenden met een relatief laag gemiddeld dagloon ligt het aandeel loontrekkenden dat niet gedurende de volledige periode als voltijds loontrekkende aan de slag blijft relatief hoog.

Diegenen die niet voltijds in loondienst blijven werken, kunnen we onderverdelen in vijf andere groepen. Zo stroomt 6,5% tijdens de beschouwde periode door naar het niet-beroepsactieve segment van de arbeidsmarkt en nog eens 6,2% kent een onderbroken loopbaan, maar blijft wel overwegend als voltijds loontrekkende aan de slag. Vervolgens maakt 3,2% de overgang naar een job als deeltijds loontrekkende en 3,1% komt in de werkloosheid terecht. De laatste groep waagt vaak een overgang naar een zelfstandig beroep.

1 Voltijds loontrekkende als norm?

In het tweede hoofdstuk van dit jaarboek werd duidelijk dat de arbeidsmarkt in Vlaanderen, België en Europa het voorbije decennium een stuk flexibeler geworden is. Het aandeel deeltijds werkenden steeg in België van 12,8% in 1994 tot 19,6% in 2003. Ondanks deze toename blijft een job als voltijds loontrekkende nog steeds de norm op de Vlaamse en de Belgische arbeidsmarkt.

 Hfdst. 2

Tabel 21.1

Werkende bevolking naar statuut, geslacht, leeftijd en nationaliteit (België; 2003)

(%)	Voltijds loontrekkende	Deeltijds loontrekkende	Loontrekkende arbeidsregime onbekend	Zelfstandige	Totaal
Totaal	66,3	18,2	0,9	14,6	100
Geslacht					
Mannen	78,2	5,3	0,3	16,3	100
Vrouwen	50,7	35,2	1,7	12,4	100
Leeftijd					
15-24 jaar	76,2	18,2	0,3	5,2	100
25-39 jaar	69,1	17,4	0,7	12,8	100
40-49 jaar	64,3	18,8	1,2	15,7	100
50-64 jaar	58,5	19,1	1,1	21,3	100
Nationaliteit					
Belg	66,2	18,3	0,9	14,6	100
Andere-EU-15	67,8	15,3	nb	15,8	100
Niet-EU-15	67,0	20,3	nb	11,9	100

Bron: NIS EAK (Bewerking Steunpunt WAV)

Tabel 21.1 toont dat 66,3% van alle werkende Belgen een job heeft als voltijds loontrekkende. Daarnaast werkt nog eens 18,2% als deeltijds loontrekkende en 14,6% als zelfstandige. Voor de volledigheid vermeldt de tabel ook 0,9% loontrekkenden waarvan niet geweten is of ze vol- of deeltijds zijn tewerkgesteld. Verdere verdeling naar geslacht, leeftijd en nationaliteit leert dat het aandeel voltijds loontrekkenden niet overal even hoog ligt. Zo bedraagt het aandeel voltijds loontrekkenden bij de werkende mannen maar liefst 78,2%, terwijl dit aandeel met 50,7% heel wat lager ligt bij de werkende vrouwen, die relatief gezien meer als deeltijds loontrekkende aan de slag zijn. Uit de opdeling naar leeftijd blijkt dat het aandeel voltijds loontrekkenden het hoogst ligt in de jongste leeftijdsgroep en dat dit aandeel daalt naarmate we in een oudere leeftijdsklasse terechtkomen. Dit verschil houdt verband met het aandeel zelfstandigen onder de werkenden. Het percentage zelfstandigen ligt immers het hoogst in de oudste leeftijdsgroep en het laagst in de jongste leeftijdscategorie. Naar nationaliteit zijn er wat betreft het aandeel voltijds loontrekkenden weinig verschillen merkbaar. Het aandeel deeltijds loontrekkenden ligt wel een stuk hoger bij de niet-EU-onderdanen, terwijl het aandeel zelfstandigen eerder beperkt is in deze groep.

2 *Hoe verloopt de loopbaan van de voltijds loontrekkenden?*

Vorige paragraaf gaf ons een statisch beeld van het aandeel voltijds loontrekkenden in de werkende bevolking van België. Deze analyse kunnen we aanvullen met een dynamische benadering die toelaat na te gaan welke voltijds loontrekkenden gedurende een bepaalde periode als voltijds loontrekkende aan de slag blijven en welke niet. Daarvoor maken we gebruik van het PMBA-bestand, een gestratificeerde steekproef die werd getrokken uit het Datawarehouse Arbeidsmarkt.¹ De steekproef werd getrokken op basis van cijfers van het tweede kwartaal van 1998. De steekproefpopulatie werd vervolgens ieder kwartaal opgevolgd tot en met het derde kwartaal van 2000. Met behulp van dit bestand is het mogelijk om personen gedurende tien opeenvolgende kwartalen te volgen om op die manier informatie over hun loopbaan te vergaren.

In wat volgt hebben we de voltijds loontrekkenden van het tweede kwartaal van 1998 afgezonderd en deze groep verder opgevolgd tot en met het derde kwartaal van 2000. Op die manier kunnen we nagaan wie er in de beschouwde periode als voltijds loontrekkende blijft werken en wie niet.² Van diegenen die niet als voltijds loontrekkende aan de slag blijven gaan we vervolgens na op welke manier hun loopbaan dan wel verloopt gedurende de beschouwde periode.

2.1 *Wie blijft er als voltijds loontrekkende aan de slag?*

Tabel 21.2 toont dat 75,3% van alle voltijds loontrekkenden in het tweede kwartaal van 1998 gedurende de volledige periode als voltijds loontrekkende aan de slag blijft. Dit aandeel ligt hoger bij mannen (78,9%) dan bij vrouwen (67,8%).

Naar leeftijd zijn er een aantal duidelijke verschillen aanwezig. De 15- tot en met 24-jarigen en de 50- tot en met 64-jarigen die in het tweede kwartaal van 1998 voltijds loontrekkende zijn, hebben de minste kans om gedurende de volledige tien kwartalen voltijds in loondienst te blijven werken (respectievelijk 59,0% en 67,8%). Bij de 25- tot en met 39-jarigen (76,2%) en

1 Het Datawarehouse Arbeidsmarktgegevens is een koppeling van een aantal bestanden van socialezekerheidsinstellingen (RIZIV-GRI, RKW, RSZ, RSZPPO, RSVZ en RVA) en werd bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid, met de wetenschappelijke ondersteuning van de Steunpunten WAV en TEF uitgebouwd in het kader van een Agora-project, gefinancierd door DWTC. Voor meer methodologische uitleg bij dit hoofdstuk, verwijzen we naar www.steunpunt-wav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2004, Jaarboek, Methodologie.

2 Het is ook mogelijk dat een voltijds loontrekkende in een andere voltijds loontrekkende job terecht komt, maar daar houden we in dit hoofdstuk geen rekening mee. Deze persoon blijft immers tewerkgesteld als voltijds loontrekkende. De jobmobiliteit wordt met andere woorden buiten beschouwing gelaten.

vooral bij de 40- tot en met 49-jarigen (83,8%) ligt dit aandeel een stuk hoger. De achterstand van allochtonen op personen met een Belgische nationaliteit wordt eveneens geïllustreerd in tabel 21.2. Personen met een nationaliteit van buiten de Europese Unie die in het tweede kwartaal van 1998 als voltijds loontrekkende werkten, hebben heel wat minder kans om tijdens heel de periode voltijds in loondienst te blijven (57,0%) dan Belgen (76,8%).

Tabel 21.2

Aandeel voltijds loontrekkenden die gedurende de volledige periode voltijds loontrekkend blijven naar leeftijd, geslacht en nationaliteit (België; 2e kwartaal 1998 - 3e kwartaal 2000)

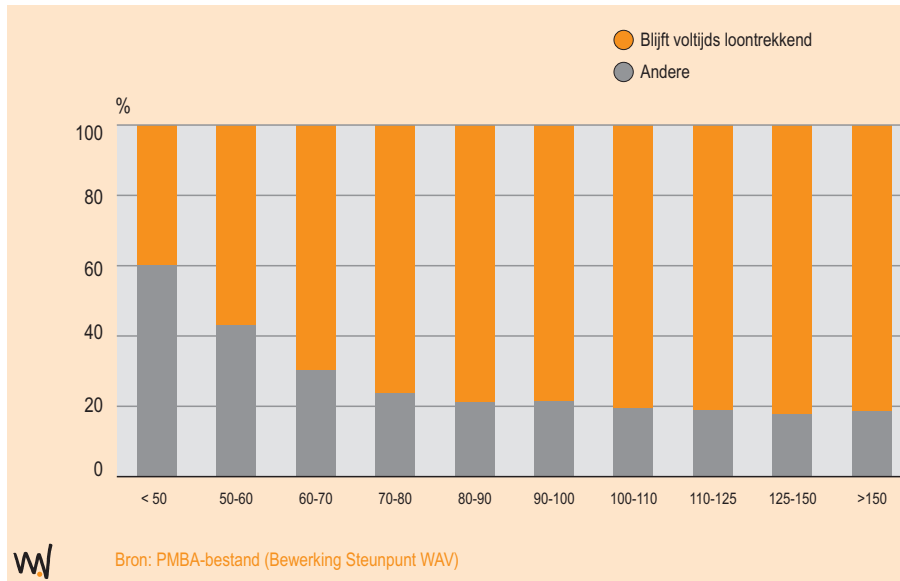
(%)	Blijft voltijds in loondienst	Andere
Totaal	75,3	24,7
Geslacht		
Mannen	78,9	21,1
Vrouwen	67,8	32,2
Leeftijd		
15-24 jaar	59,0	41,0
25-39 jaar	76,2	23,8
40-49 jaar	83,8	16,2
50-64 jaar	67,8	32,2
Nationaliteit		
Belg	76,0	24,0
Andere-EU	67,9	32,1
Niet-EU	57,0	43,0

Bron: PMBA-bestand (Bewerking Steunpunt WAV)

Figuur 21.1 gaat per loonklasse na welk aandeel van de voltijds loontrekkenden van het beginkwartaal gedurende de tien volgende kwartalen als voltijds loontrekkende aan de slag blijft. Hieruit blijkt duidelijk dat de voltijds loontrekkenden die zich in een lagere loonklasse bevinden minder kans hebben om gans de periode voltijds in loondienst te blijven werken. Naarmate we in een hogere loonklasse terechtkomen, stijgt het aandeel personen dat gedurende de volledige periode voltijds loontrekkende blijft. Dit effect speelt tot en met de loonklasse met een gemiddeld dagloon tussen tachtig en negentig euro. Het aandeel loontrekkenden dat steeds als voltijds loontrekkende aan de slag blijft, ligt in deze en de hogere loonklassen vervolgens op ongeveer hetzelfde niveau.

Figuur 21.1

Aandeel voltijds loontrekkenden die gedurende de volledige periode voltijds loontrekkend blijven naar gemiddeld dagloon in euro (België; 2e kwartaal 1998 - 3e kwartaal 2000)

De cijfers uit tabel 21.2 en figuur 21.1 illustreren dus het homogeen karakter van de loopbanen in België gedurende de beschouwde periode. Een grote meerderheid van de voltijds loontrekkenden van het tweede kwartaal van 1998 blijft immers gedurende tien opeenvolgende kwartalen in ditzelfde arbeidsmarktstatuut. Verdere opsplitsingen naar geslacht, leeftijd, nationaliteit en gemiddeld dagloon van de voltijds loontrekkenden bevestigen dit beeld. Enkel bij jongeren, personen met een nationaliteit van buiten de Europese Unie en loontrekkenden met een relatief laag gemiddeld dagloon ligt het aandeel loontrekkenden dat niet gedurende de volledige periode als voltijds loontrekkende aan de slag blijft relatief hoog (boven 40%), maar ook hier vormen diegenen die steeds als voltijds loontrekkende in dienst blijven de meerderheid.

2.2 En wie niet?

2.2.1 Samenhangende loopbaanpatronen

In deze paragraaf gaan we na op welke manier de loopbaan verloopt van diegenen die niet als voltijds loontrekkende aan de slag blijven. We bekijken de volledige loopbaan tussen het tweede kwartaal van 1998 en het derde kwartaal van 2000 van de personen die in het be-

ginkwartaal voltijds loontrekkend zijn. We hebben gekozen voor de analysetechniek 'optimal matching' in combinatie met een clusteranalyse. Deze techniek gaat na welke verschillende loopbanen een gelijkaardig verloop kennen en laat dus toe een veelheid van verschillende loopbanen te groeperen tot een beperkt aantal groepen. Om informaticatechnische redenen hebben we niet alle verschillende loopbaanpatronen kunnen opnemen in de analyse. De grote meerderheid (95,8%) van de voltijds loontrekkenden uit het beginkwartaal wordt echter wel bekeken. Dit aandeel ligt iets hoger bij de mannen (96,6%) dan bij de vrouwen (94,0%).

Tabel 21.3

Resultaten van de clusteranalyse (België; 2e kwartaal 1998 - 3e kwartaal 2000)

Cluster	Mannen (%)	Vrouwen (%)	Totaal (%)
Naar deeltijds loontrekkende	1,2	7,5	3,2
Naar werkloosheid	2,5	4,4	3,1
Naar zelfstandig statuut	1,8	0,8	1,5
Naar niet-beroepsactiviteit	6,7	6,2	6,5
Onderbroken, maar overwegend voltijds loontrekkend	5,7	7,3	6,2
Altijd voltijds loontrekkend	78,9	67,8	75,3
Totaal	96,6	94,0	95,8
<i>(Restgroep)</i>	<i>(3,4)</i>	<i>(6,0)</i>	<i>(4,2)</i>

Bron: PMBA-bestand (Bewerking Steunpunt WAV)

Zoals reeds eerder duidelijk werd, is de groep die gedurende de volledige periode als voltijds loontrekkende aan de slag blijft veruit het sterkst vertegenwoordigd (75,3%). De opdeling naar geslacht maakt duidelijk dat deze groep bij de mannen groter is dan bij de vrouwen.

Naast deze eerste grote groep die steeds voltijds in loondienst blijft, komen er nog een aantal andere samenhangende loopbaanpatronen naar voor. Zo stroomt 6,5% door naar het niet-beroepsactieve segment van de arbeidsmarkt. Dit aandeel ligt ongeveer even hoog bij mannen als bij vrouwen. Nog eens 6,2% kent tijdens de beschouwde periode een onderbroken loopbaanpatroon, maar blijft toch overwegend als voltijds loontrekkende aan de slag. Het aandeel van deze groep of cluster ligt iets hoger bij vrouwen (7,3%) dan bij de mannen (5,7%). Vervolgens behoort 3,2% tot de groep die de overgang maakt naar een job als deeltijds loontrekkende en 3,1% tot de groep die in de werkloosheid terecht komt. In deze laatste twee clusters is er een duidelijk verschil tussen mannen en vrouwen aanwezig. Vooral de groep waar een overgang wordt gemaakt naar een deeltijdse job ligt een stuk hoger bij vrou-

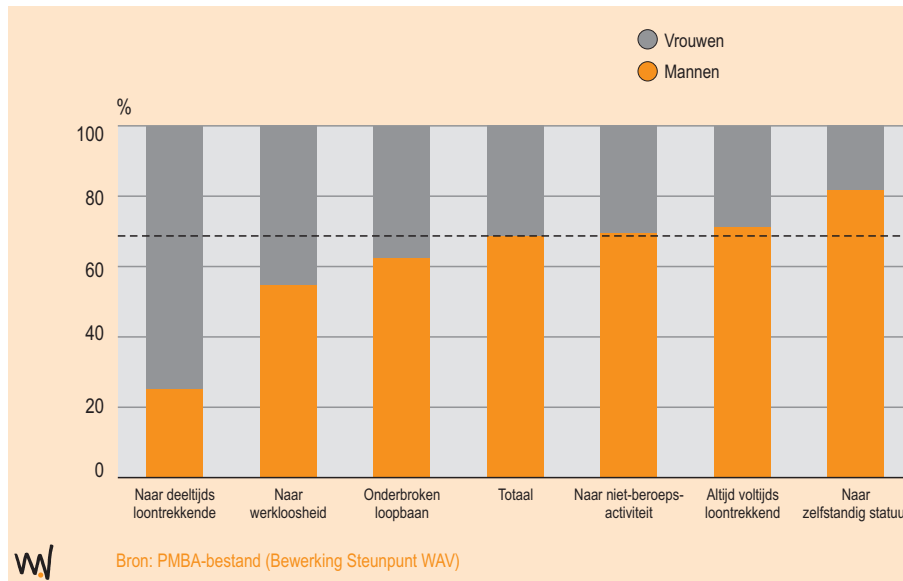
wen (7,5%) dan bij mannen (1,2%), maar ook de minder succesvolle loopbaan die leidt naar werkloosheid komt meer voor bij vrouwen (4,4%) dan bij mannen (2,5%). Tot slot wordt de laatste cluster gekenmerkt door een overgang naar een zelfstandig beroep. Dit komt meer voor bij mannen (1,8%) dan bij vrouwen (0,8%).

2.2.2 Verdere opdelingen naar geslacht, leeftijd, nationaliteit en gemiddeld dagloon

Figuur 21.2 toont de opdeling naar geslacht op een andere manier. Er wordt namelijk gekeken naar het aandeel mannen en vrouwen in iedere afzonderlijke cluster. De horizontale lijn geeft de man-vrouw verdeling weer in de volledige steekproef, zodat de afzonderlijke clusters met dit gemiddelde kunnen worden vergeleken. De figuur toont duidelijk dat het aandeel vrouwen een stuk hoger dan gemiddeld ligt in de clusters die worden gekenmerkt door een overgang naar werkloosheid of naar een job als deeltijds loontrekkende. Dit is ook het geval, zij het in mindere mate, voor de groep die wordt gekenmerkt door een onderbroken loopbaanpatroon. Het aandeel vrouwen ligt dan weer lager in de cluster waar de loontrekkenden een overgang maken naar een zelfstandige job en de groep die gedurende gans de periode als voltijds loontrekkende aan de slag blijft.

Figuur 21.2

Aandeel mannen en vrouwen in iedere cluster (België; 2e kwartaal 1998 - 3e kwartaal 2000)

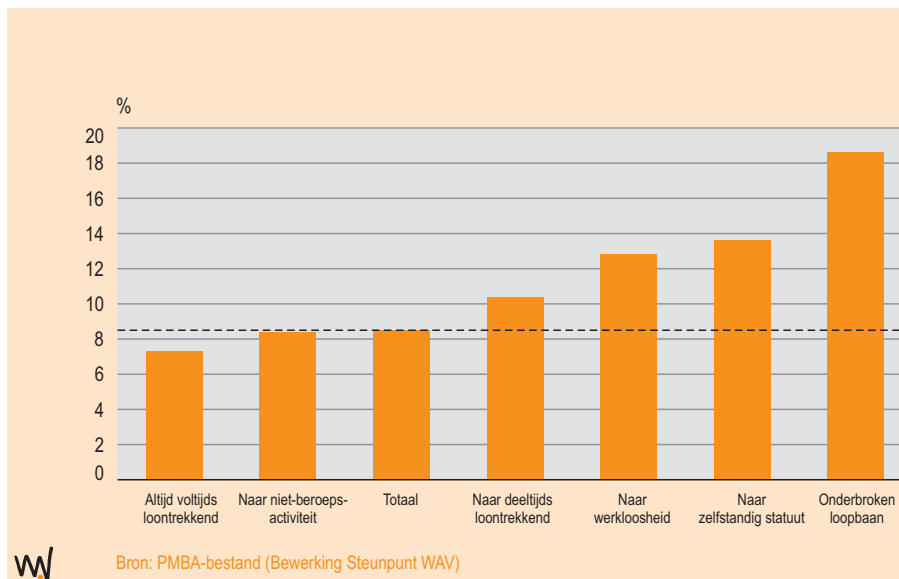

In vergelijking met het gemiddelde ligt het aandeel vrouwen dus hoger in de groepen die volledig (transitie naar werkloosheid) of gedeeltelijk (transitie naar deeltijds loontrekkende, onderbroken loopbaan) de band met de arbeidsmarkt verliezen en lager in de clusters die volledig tot het werkende segment blijven behoren (gans de periode voltijds loontrekkend blijven of een transitie naar een zelfstandige job maken).

Eerder in dit hoofdstuk werd reeds duidelijk dat vrouwen niet alleen minder dan mannen voltijds in loondienst werken (tabel 21.1), maar dat ook het aandeel vrouwen dat gedurende de beschouwde periode als voltijds loontrekkende aan de slag blijft, lager ligt dan het aandeel mannen die voltijds in loondienst blijven werken (tabel 21.2). Daarnaast blijkt uit figuur 21.2 dat de vrouwen die niet aan de slag blijven als voltijds loontrekkende eerder de overgang maken naar een statuut waar relatief gezien meer vrouwen in terug te vinden zijn (de deeltijds loontrekkenden, zie tabel 21.1). Aan de andere kant blijkt ook dat de mannen die niet als voltijds loontrekkende aan de slag blijven eerder terug te vinden zijn in de groep die de overgang naar een zelfstandig statuut maakt. Ook dit komt overeen met de bevindingen in tabel 21.1. Het aandeel mannen onder de zelfstandigen ligt immers vrij hoog.

Figuur 21.3

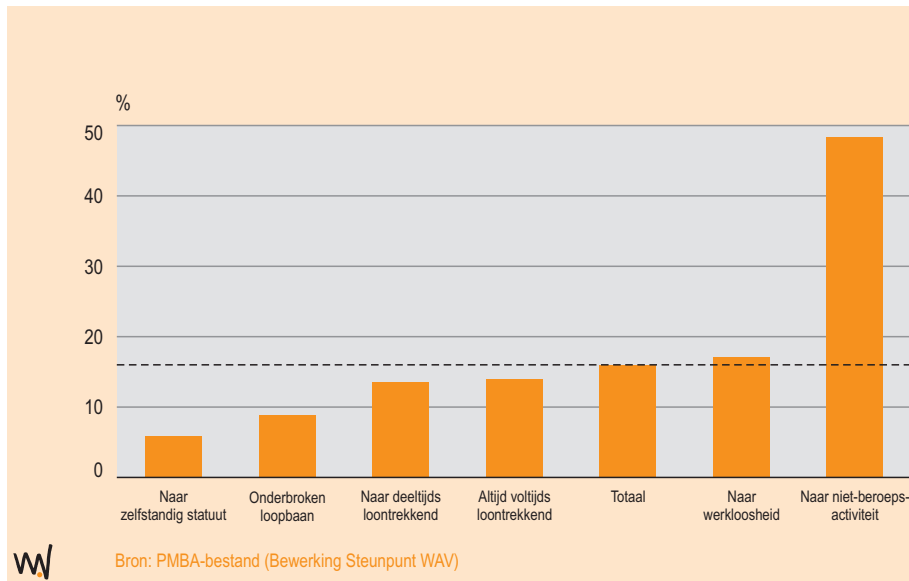
Aandeel jongeren (15-24 jaar) in iedere cluster (België; 2e kwartaal 1998 - 3e kwartaal 2000)

Figuur 21.3 toont het aandeel jongeren in iedere cluster. Daaruit blijkt dat de voltijds loontrekkende jongeren uit het tweede kwartaal van 1998 relatief mobiel zijn. Enkel de mobiele groep die de overgang maakt naar het niet-beroepsactieve segment van de arbeidsmarkt telt net iets minder jongeren dan gemiddeld. Daarnaast telt de niet-mobiele groep die steeds als voltijds loontrekkende blijft werken ook een kleiner aandeel jongeren. De eerste stappen van de jongeren op de arbeidsmarkt gaan in sommige gevallen dus gepaard met een loopbaanpatroon dat door transities wordt gekenmerkt. Zo blijkt uit de figuur dat het aandeel jongeren in de groep met een onderbroken loopbaanpatroon een stuk hoger ligt (18,6%) dan het aandeel jongeren in de ganse steekproef (8,5%). Daarnaast ligt het aandeel jongeren ook hoger in de clusters die de overgang maken naar een zelfstandige job, naar werkloosheid en naar een deeltijdse job.

Figuur 21.4

Aandeel ouderen (50-64 jaar) in iedere cluster (België; 2e kwartaal 1998 - 3e kwartaal 2000)

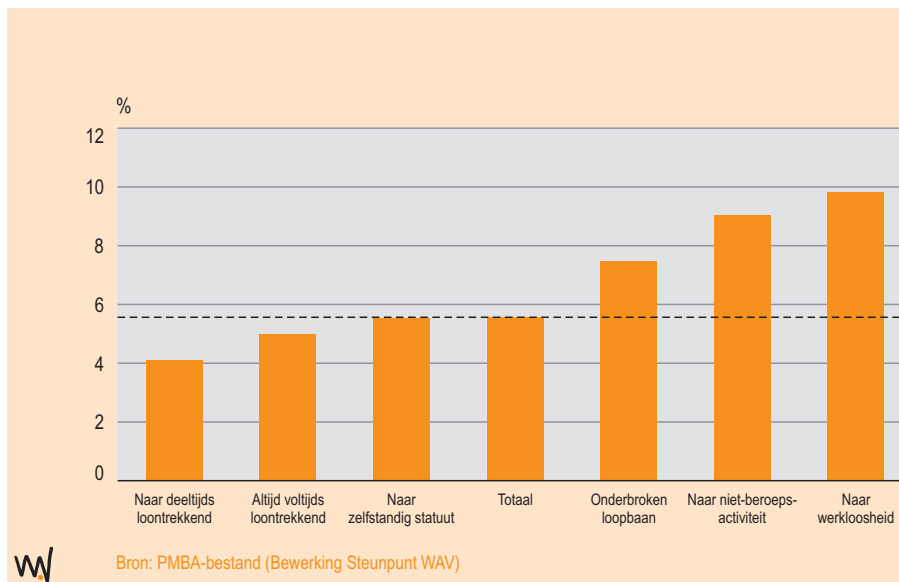
Zoals gekend ligt het aandeel werkenden in de oudste leeftijdscategorie vrij laag. De ouderen die nog aan de slag zijn als voltijds loontrekkende stromen relatief gezien ook meer door naar het niet-werkende segment van de arbeidsmarkt. Het aandeel ouderen in iedere cluster (figuur 21.4) toont immers dat deze groep voltijds loontrekkenden oververtegenwoordigd is in de clusters die tijdelijk of definitief het werkende segment van de arbeidsmarkt verlaten. Het aandeel ouderen ligt vooral hoog in de cluster die naar het niet-beroepsactieve segment

van de arbeidsmarkt doorschuift. Het aandeel ouderen in deze cluster bedraagt maar liefst 48,4%, terwijl maar 16,0% van de totale steekproef tot de oudste leeftijdscategorie behoort. Voor een deel gaat het hier om ouderen die op pensioen gaan, maar een aantal ouderen verlaat de arbeidsmarkt ook voor de wettelijke pensioenleeftijd is bereikt via stelsels van vroegde uittrede (onder andere het brugpensioen). Daarnaast stromen voltijds werkende ouderen ook iets meer door naar de werkloosheid. Het aandeel 50- tot en met 64-jarigen ligt immers iets hoger dan gemiddeld in de cluster die de overgang naar werkloosheid maakt. Aan de andere kant ligt het aandeel ouderen steeds lager in de clusters die een overgang maken naar een ander werkend statuut, of die als voltijds loontrekkende aan de slag blijven. Bij de groep voltijds loontrekkende ouderen is er dus wel mobiliteit aanwezig, maar hun loopbanen worden in vele gevallen gekenmerkt door een uittredepatroon en niet door een patroon waar er zich veranderingen naar een ander werkend statuut voordoen.

Hfdst. 8

Figuur 21.5

Aandeel niet-Belgen in iedere cluster (België; 2e kwartaal 1998 - 3e kwartaal 2000)

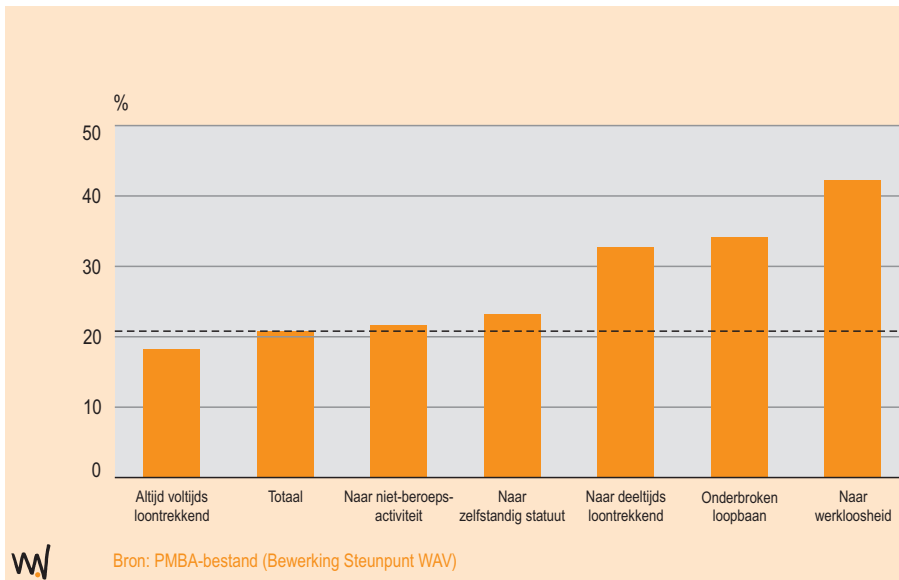

De volgende figuur toont het aandeel niet-Belgen in iedere cluster. Een groter aandeel allochtonen in de clusters die de band met de arbeidsmarkt geheel of gedeeltelijk verliezen (transitie naar werkloosheid en niet-beroepsactiviteit en een onderbroken loopbaanpatroon) dan gemiddeld, bevestigt de zwakkere arbeidsmarktpositie van allochtonen op de Belgische arbeidsmarkt. Vooral het aandeel allochtonen in de cluster die de overgang naar werkloos-

heid maakt, ligt hoger (9,8%) dan gemiddeld (5,6%). Omgekeerd ligt het aandeel allochtonen lager in de clusters waar de voltijds loontrekkenden van het 2e kwartaal van 1998 de transitie naar een ander werkend statuut (zelfstandig statuut of deeltijds loontrekkende) maken of als voltijds loontrekkende aan de slag blijven. Allochtonen met een niet-Europese nationaliteit zijn dus niet alleen minder vaak aan het werk op de Belgische arbeidsmarkt, als ze voltijds in loondienst werken, hebben ze ook minder kans om aan het werk te blijven en meer kans om in de werkloosheid terecht te komen.

Figuur 21.6

Aandeel personen die in het tweede kwartaal voltijds loontrekkende zijn met een gemiddeld dagloon lager dan 70 euro in iedere cluster (België; 2e kwartaal 1998 - 3e kwartaal 2000)

Tot slot richten we nog de aandacht op de voltijds loontrekkenden met een laag gemiddeld dagloon. Uit de analyse van paragraaf 2.1 bleek dat het aandeel voltijds loontrekkenden dat gedurende de beschouwde periode ditzelfde arbeidsmarktstatuut blijft behouden lager ligt bij de loontrekkenden met een relatief laag gemiddeld dagloon. Figuur 21.6 toont ook dat het aandeel loontrekkenden met een gemiddeld dagloon dat minder dan 70 euro bedraagt, lager ligt bij de loontrekkenden die gans de tijd als voltijds loontrekkende aan de slag blijven dan gemiddeld. Het aandeel van de loontrekkenden uit het beginkwartaal met een relatief laag gemiddeld dagloon vinden we in vergelijking met het gemiddelde voornamelijk terug in de cluster die de overgang naar werkloosheid maakt. Deze groep is daarnaast ook

sterker vertegenwoordigd in de cluster met een onderbroken loopbaanpatroon en de cluster die de overgang maakt naar het niet-beroepsactieve segment van de arbeidsmarkt. Wie in het beginkwartaal een relatief laag gemiddeld dagloon ontvangt, heeft dus meer kans om tot een groep te behoren met een minder succesvol loopbaanpatroon dat leidt naar werkloosheid of niet-beroepsactiviteit of dat een onderbroken verloop kent.

Cijferbijlage: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2004, Jaarboek, Cijferbijlage.

Methodologie: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, reeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', 2004, Jaarboek, Methodologie.